

NIE TYLKO PATENTY

Innowacje od drugiej strony

Krystian Gurba, CITTRU

Tradycyjnie pojmowaną misją uczelni wyższych było od zawsze szerzenie wiedzy w społeczeństwie, bez względu na czynniki ekonomiczne. Państwo, było dla większości uczelni europejskich głównym źródłem funduszy na rozwój badań uniwersyteckich, dlatego za główny sposób dzielenia się wynikami badań uważano ich publikowanie. Dziś jednak **uczelnie nie są jedynie świątyniami nauki, ale również miejscem narodzin najnowocześniejszych technologii, które** (czy nam się to podoba, czy nie) **tylko poprzez współpracę z biznesem mogą trafić do odbiorców.**

Na „Zachodzie”, kontakty świata nauki i gospodarki to chleb powszedni. Szczególnie w krajach anglosaskich tradycja takiej współpracy jest bogata - w angielskim Uniwersytecie w Surrey, każdy naukowiec poświęca średnio jeden dzień w tygodniu na pracę przy badaniach zleczanych z zewnątrz, a przy ocenie pracownika, brak współdziałania z praktyką wpływa na gorsze noty.

W Polsce wciąż rzadko przedsiębiorcy przychodzą do naukowców. Badania przeprowadzone na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego wskazują, że jednym z powodów może być brak przekonania o wymiernych korzyściach z takiej współpracy i wzajemne niezrozumienie własnych potrzeb.

Paradoksalnie do ożywienia współpracy z sektorem prywatnym może przyczynić się wciąż zbyt niski poziom nakładów na badania i rozwój z budżetu państwa. Wymusza on większą aktywność uczelni w poszukiwaniu dodatkowych źródeł dochodów. Dodatkowo firmy muszą zacząć zdawać sobie sprawę, że czas konkurowania niskimi kosztami prędzej czy później się skończy (przegrana z Indiami i Chinami jest pewna), a o sukcesie biznesowym decydować będzie zdolność do szybkiego wprowadzania zmian i ulepszeń – innowacji.

BADANIA ZLECONE – NAUKA, BIZNES, SPOŁECZEŃSTWO

Najprostszym sposobem współpracy nauki i praktyki są **badania zlecane**, zwane też kontraktowymi. Decydując się na wykonanie zlecenia uczelnia zobowiązuje się wykonać określone badania lub inne usługi na rzecz podmiotu zewnętrznego w zamian za określone w umowie wynagrodzenie.

Zlecenie badań jednostce naukowej to szansa na rozwój innowacji dla tych firm, które nie posiadają własnego działu badawczo-rozwojowego lub ich pion badawczy nie dysponuje odpowiednią aparaturą i wiedzą ekspercką. Uczelnia zarabia natomiast dzieląc się wiedzą i umiejętnościami pracowników oraz podbijając przekazywane wyniki stemplem swojej renomy.

Prace zlecane mogą stanowić źródło dodatkowego, znaczącego dochodu dla pracowników zaangażowanych w ich wykonywanie. Przynoszą one też korzyść w postaci nawiązywania kontaktu nauki z biznesem, co może zaowocować wspólnymi projektami badawczymi.

Wykonywanie badań kontraktowych to również korzyści społeczne – poprzez ułatwienie wprowadzania na rynek nowych produktów i usług opartych na myśli naukowej. Ponadto prace wykonywane na zlecenie wymagają nieraz rygorystycznego trzymania się harmonogramu i budżetu, co stanowi doskonały kurs zarządzania projektami. Co więcej, naukowcy współpracujący z biznesem, stają się lepszymi nauczycielami – bogatszymi o doświadczenia praktyczne.

Doświadczenia takich uczelni jak np. uniwersytet w Leuven wskazują jednoznacznie, iż właśnie badania prowadzone dla partnera gospodarczego, obejmujące kwestie udostępnienia lub przekazania praw do ich wyników, są najprostszą formą otrzymania zysków z współpracy z biznesem, nie obciążoną niemal żadnym ryzykiem, w odróżnieniu od chronienia patentami i udzielania licencji oraz tworzenia spółek.

UCZELNIANE REGULACJE

Wiosną ubiegłego roku, na Uniwersytecie Jagiellońskim wprowadzona została **procedura wykonywania prac zleconych**. Oferty ze strony zamawiającego trafiają do Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu (CITTRU). Naukowcy, którzy

decydują się wykonać zlecenie wyznaczają kierownika pracy zleconej, który odpowiada za jej właściwe wykonanie. Ponadto warunki wykonania badań podlegają akceptacji przełożonych i władz finansowych UJ. Każde zlecenie jest wykonywane na podstawie umowy, chroniącej interesy uczelni i naukowców. Jej zapisy również przygotowują pracownicy CITTRU.

Procedura prac zleconych dotyczy wszystkich pracowników UJ (za wyjątkiem pracowników Collegium Medicum). Należy ją stosować w odniesieniu do badań naukowych lub innych usług badawczych, zatem szczególne znaczenie będzie miała dla naukowców.

Wśród zgłaszanych problemów na pierwszy plan wyłaniają się obowiązki związane z zachowaniem procedur zamówień publicznych obowiązujących w uczelni oraz konieczność doliczania do kosztorysu prac podatku VAT. Są to zarazem kwestie, na które uczelnia bezpośrednio nie ma wpływu – wynikające z przepisów prawa. Innym czynnikiem podwyższającym kosztorys oferowanych badań jest konieczność wyszczególnienia kosztów pośrednich, które są dzielone pomiędzy wydział w którym wykonywane są prace oraz budżet centralny UJ. Są one jednak uzasadnione stałymi kosztami administracyjnymi (m.in. obsługą księgową i kosztami mediów).

Dużo słusznych kontrowersji przy umowach dotyczących prac badawczych budzą zapisy ograniczające prawo do publikacji wyników badań. Należy zwrócić uwagę na to, aby nie były one zbyt niekorzystne dla pracowników. Jest naturalną rzeczą opóźnianie o kilka tygodni publikacji artykułów ze względu na chęć dokonania zgłoszenia patentowego, jednak ograniczenia te nie powinny być nadmierne i bezwzględnie zakazujące rozpowszechniania wiedzy. Firmy coraz częściej to rozumieją.

PRAKTYKA

Podczas gdy Collegium Medicum od wielu lat współpracuje z firmami (głównie farmaceutycznymi), dla pozostałych jednostek Uniwersytetu jest to ciągle coś nowego, podobnie jak ochrona patentowa. **W ubiegłym roku na UJ wykonanych zostało 21 zleceń o łącznej wartości 700 tysięcy złotych.** Kilka kolejnych umów dotyczy wykonywania prac trwających kilka lat. Badania na zamówienie najczęściej wykonują

pracownicy naukowcy Wydziału Chemii, Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi, Wydziału Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii, ale również Wydziału Filozoficznego (Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych).

Umowy dotyczą często niezwykle ciekawych, innowacyjnych rozwiązań – jedno ze zleceń obejmuje badania nad nowym lekiem na raka. Dlatego oprócz wymiernych zysków w postaci dodatkowych zarobków, dają naukowcom satysfakcję z wkładu w rozwój technologii potrzebnych ludziom. W przypadku innej umowy zawartej przez UJ, styk z praktyką podsunął naukowcom myśl o otwarciu własnej firmy współpracującej z uczelnią.

Z kolei w ekspertyzach wykonywanych przez Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych, ważną rolę odgrywają studenci socjologii, dla których udział w pracach badawczych jest szansą na zdobycie bezcennego doświadczenia.

Już teraz naukowcy, którzy jeszcze niedawno publicznie krytykowali nadmierną promocję przedsiębiorczości akademickiej, a współpracę z sektorem prywatnym uznawali za coś co nie godzi się profesorom, odkrywają zalety kontaktu z praktyką. Oczywiście pod warunkiem, że nie nakłada ona na nich nadmiernych ograniczeń wolności akademickiej i nie pochłania większości czasu pracy na uczelni. Jeśli uda się jeszcze zmobilizować i zachęcić przedsiębiorców, badań wykonywanych na zamówienie będzie z każdym rokiem przybywać. Mogę się o to założyć mimo, że hazard jest w Polsce zakazany.

Zobacz: www.cittru.uj.edu.pl/?q=pl/node/1104 (lub www.cittru.uj.edu.pl > Dla naukowców > Badania zlecone przez projekty B + R > Badania zlecone)

Kontakt: krystian.gurba@uj.edu.pl, Tel. 12 663 38 38

Tekst ten zostanie również opublikowany w czasopiśmie UJ – Alma Mater.

*KILKA SŁÓW O **NIMB** – TEXTACH CITTRU

Peter Drucker – arcy mistrz zarządzania i organizacji – twierdził, że fundamentalnymi elementami **Biznesu** są **Marketing** i **Innowacje**. Reszta to wyłącznie wydatki. Kiedy dodamy do tego kompletu kilka sporych kropli substancji o nazwie **Nauka**, otrzymamy specyfik o nazwie NIMB (Nauka, Innowacje, Marketing, Biznes).

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

TEXTY CITTRU 16 (05/2010)

W cyklu krótkich testów/tekstów chcemy go dokładnie zanalizować, rozłożyć na czynniki pierwsze, przyjrzeć się możliwym reakcjom, spróbować prognozować jego zmiany, przydatność i skutki uboczne.

Nie oznacza to, że każdy NIMBowy artykuł będzie traktował o wszystkich składowych równocześnie. Naszym zamierzeniem jest, by tematy w NIMBie koncentrowały się na różnorodnych, ogólnych i szczegółowych, sprawach, które można powiązać z nowoczesną nauką, odkryciami, rynkowym wdrożeniem wynalazków, trendami w marketingu, także z całą niezbędną otoczką tych zjawisk: finansami, funduszami europejskimi, prawem, wzajemnymi relacjami środowisk biznesu i nauki, itp. – tak w kontekście codziennych dylematów naukowców, studentów, przedsiębiorców, jak i w odniesieniu do szeroko widzianych strategii, tendencji i zmian.

Zapraszamy do czytania i komentowania tekstów - **odwiedź stronę NIMB na Facebooku:**

www.facebook.com/cittru